

Un viatge llunyà cap a l'interior de tres educadores socials

Vanessa Páez Sánchez | Anna Montornès Torrecillas | Marta Sánchez Díaz

Estem assegudes en un autobús. Fa moltes hores que hi som. Ja no recordem ni a quin hora hi hem pujat ni a quin hora ens van dir que arribàvem. Total, mai és certa. Fa temps que som fora de casa, viatjant, i ens comencem a acostumar a aquests trasllats. De fet, és pujar a un d'aquests busos i deixar de parlar. Cadascuna de nosaltres té un dels millors diàlegs que pot tenir: parlem amb nosaltres mateixes. Reflexionem i posem la vida en ordre. No ens esforcem a resoldre preguntes existencials, no creiem que aquest sigui el motiu del viatge. Només les fem i les escoltem:

Per què hem marxat tant temps i per què per Àsia? No volem admetre que estem fugint? Simplement hem marxat perquè sabem que viatjar ens fa créixer?

I això és cert? Com érem abans de marxar? Som molt diferents aquí que a casa?

En el moment que viatges, coneixes parts de tu mateixa que en una vida rutinària o dins del teu acomodament quotidià no pots o, si més no, són més difícils de conèixer. Per una banda, augmenta la teva cons-

ciència sobre les coses. Petits aspectes als quals en el teu dia a dia no prestes atenció, però que quan estàs viatjant, et fan parar, mirar-los, observar-los i reflexionar-hi. A més, dónes més importància a tot allò de què ets més conscient, com una petita formiga pujant pel teu peu. El fet de veure't al límit: motxilla a l'espatlla, estrès, molta gent intentant persuadir-te, botzines, cotxes o tuc-tucs que se't tiren a sobre, etc. Això fa que puguin sortir reaccions no comunes o certs mecanismes d'autodefensa positius o negatius dels quals ets conscient i que aprens a conservar o eliminar de la teva manera d'actuar.

Alhora, hi ha moments de por, moments en què et sents sola, et sents apartada de tothom, i penses que, si en aquell moment et passés qualsevol cosa, on et buscarien, què faries, com actuaries. Són aquells moments en què surt una part de tu mateixa que és innata, és immediata, és clarament una actitud de supervivència.

Ens trobàvem en un moment d'impàs. Havíem acabat el grau d'Educació Social i no vàiem com començar a endinsar-nos

▲ Foto: A Cambodja, Sihanoukville, un dia que vam anar a veure els nens que vivien a les barraques al costat del mar.

en el món professional. Com molts i moltes joves que actualment han acabat els estudis universitaris, teníem molt interioritzada la paraula *crisi*: poques vacants de feina, requisits d'experiència molt elevats, frustració, desorientació a l'hora de buscar, i això ens generava molta por. A més, sempre hem estat tres persones a qui ens pica la curiositat. Vo-

líem conèixer món i quin millor moment que aquest. Atesa la nostra inquietud per conèixer una manera de viure completament diferent i oposada a la nostra, vam decidir anar a descobrir la cultura oriental: l'Índia i el sud-est asiàtic.

Com a educadores socials, considerem que, abans de poder treballar amb persones i poder actuar en certes inter-

vencions, és molt important conèixer-se a una mateixa, aprendre quins són els teus punts forts i punts febles, saber quines són les teves reaccions i les ac-

contacte amb la realitat que crea un impacte dins nostre, de la mateixa manera que en la nostra professió. Ser educador o educadora social també significa adaptar-se a aquests canvis i deixar de banda aquest judici permanent que des de sempre ens han inculcat. Quan tens això present, i deixes de jutjar la gent, se t'obre un ventall de possibilitats que fan possible un enriquiment de coneixement envers els altres i un mateix. Contemples les diferents situacions

Una de les vies de coneixement sobre un mateix és viatjar, viure i experimentar situacions diferents de les que es viuen a la vida quotidiana.

tuacions immediates que sorgeixen en una situació límit. Per tant, creiem que una de les vies de coneixement sobre una mateixa és viatjar, viure i experimentar situacions diferents de les que es viuen a la vida quotidiana. D'aquesta manera, aportes vivències al teu bagatge personal per poder omplir la teva motxilla d'aprenentatges i saber com gestionar certes situacions i, el més important, les emocions.

A més, el fet de viatjar fa que t'adonis de la capacitat que té l'ésser humà per adaptar-se a diferents llocs, cultures, climes i situacions diverses i extremes en molt poc temps. Tot i així, sempre hi ha un primer

que han provocat que aquella persona sigui de certa manera i, ni com a educadors o educadores ni com a persones, no tenim el dret a decidir si allò és bo o dolent, simplement és i tu ets allà.

A més, tenint en compte la nostra professió d'educadors i educadores socials, el fet de conèixer món, d'enriquir-nos personalment i de trencar barreres de cultures, llengües, maneres de ser i banderes, ens fa tenir més tolerància amb les persones amb qui treballarem més endavant a la nostra vida laboral.

Hem descobert que una mateixa realitat pot ser A o B depenent de la perspectiva des d'on decideixis veure-la:

Ens trobàvem en una ciutat de Cambodja, a la platja de Sihanoukville. Cada vespre podies observar grups de nens i nenes que sortien quan es ponía el sol, coincidint amb el moment en què molts i moltes turistes sopaven als restaurants situats davant del mar. Ben organitzats, els nens i nenes es llançaven als braços dels turistes amb la intenció de generar un sentiment de pena. Era en aquest moment de distracció quan aprofitaven per posar la mà dins les bosses dels ingenus i ingènues turistes. Cada dia observàvem aquest petit ritual: era la carta que jugaven aquests nens i nenes per portar diners a casa. La reacció d'aquells que se n'adonaven era de ràbia; però fins a quin punt la seva actuació era justificable?

Després de tot, ells només busquen una manera de sobreviure entre aquelles persones, a les quals, segons el punt de vista dels nens i nenes, els sobren els recursos econòmics, mentre que els i les turistes ho veien simplement com un acte delictiu. Així doncs, la nostra postura no va ser justificar-los, però tampoc jutjar-los.

Sovint escoltem frases com: “Els nens i nenes sense recursos són feliços amb poc” o “No tenien res i m’ho van donar tot”. Un cop allà ens vam adonar que eren simples tòpics. Partint de la nostra expe-

riència durant el viatge, pensem que és fàcil caure en la generalització. Hem vist nens i nenes del carrer que et transmetien una gran felicitat en les ganes de viure i aprendre, en la seva mirada i en els grans somriures que dia rere dia et regalaven, però també vam veure’n de molt necessitats, amb moltes carències bàsiques com la higiene, l’educació, l’alimentació o l’habitatge. Aquests, per moltes ganes que tinguessin de sobreposar-s’hi, no hi trobaven sortida. De fet, en alguns països està molt normalitzat trobar-te nens i nenes demanant diners al carrer, fins i tot n’hi ha que estan acompanyats d’adults que els coaccionen per mostrar una imatge vulnerable, i d’aquesta manera guanyar diners. Així doncs, malgrat que sigui fàcil caure en els tòpics que moltes vegades escoltem, cal posar-los en dubte, qüestionar-los, i si tens l’oportunitat de fer-ho: experimentar el fet en qüestió tu mateix o mateixa.

Com hem dit anteriorment, considerem que viatjar et dóna eines per conèixer-te a tu mateix o mateixa, així com per saber enfrontar-te a diferents situacions que se’t presenten. Però viatjar també t’ajuda a generar recursos davant els vincles que crees amb les altres persones. Durant un viatge tot s’intensifica, tant les coses bones com les dolentes i, per tant, les relacions que estableixes poden arribar a ser molt reals,

màgiques, i autèntiques. Això comporta que el moment de la separació amb aquestes persones pugui ser un procés amarg. Tot i així, aprens a fer un tancament del vincle que has creat, fins i tot sabent que l'altre persona pot viure a l'altra banda del món. En aquest cas el procés pot ser encara més dolorós, però el teu instint de supervivència et facilita les eines per enfrontar-t'hi

Com a educadors o educadores haurem de saber tancar vincles i relativitzar les pèrdues.

i per no deixar que aquesta amargor pugui amb la dolçor que et provoca el viatge. Com a educadors o educadores haurem de saber tancar vincles i relativitzar les pèrdues. De fet, aquest aspecte es treballa durant els estudis universitaris i es duu a terme en la pràctica professional; tot i així, viatjant, aquest tancament s'efectua diàriament.

Com a aspecte que cal destacar, hem de reconèixer el gran desengany que ens vam endur amb un gran nombre d'ONG a Àsia. Amb l'auge de l'anomenat "turisme solidari", moltes organitzacions creen

voluntariats per als turistes a canvi d'una gran i generosa donació (aproximadament 300 \$ a la setmana) per poder ser voluntari. Ho justifiquen afirmant que és necessària la presència d'un coordinador de voluntaris per gestionar tot el funcionament de l'ONG, però el que realment venen aquestes organitzacions és una estada en un centre com a voluntari o voluntària i una ruta

turística pels voltants de la zona. És una mena de viatge organitzat que afegeix una part de col·laboració als centres.

Segons el nostre punt de vista, això fa que es vegi aquestes persones que necessiten el suport dels centres com a punts

de mira i destinacions turístiques. Tot i així, les persones usuàries dels centres no reben cap mena de benefici i, per tant, és la mateixa ONG la que aprofita el turisme per lucrar-se. Alhora, considerem que amb aquest "turisme solidari" es creen o augmenten les relacions de desigualtat entre totes les persones turistes voluntàries i els usuaris i usuàries de l'ONG.

Entenem que les ONG més serioses i les que hem vist que realment fan una bona feina demanin una estada mínima de dos o tres mesos. El vincle que es genera amb

el col·lectiu necessita temps i constància. I la tasca educativa no tindria tant impacte si les persones voluntàries canviessin cada dues setmanes.

Després de mesos de cerca vam trobar una ONG catalana que realitza una tasca molt bona: Col·labora Birmània.¹ Treballen amb la generació de refugiats i refugiades de Birmània que han nascut a Tailàndia i que ja no poden tornar al seu país d'origen, i dels quals no es pot regularitzar la nacionalitat. Si més no, ells ja no saben a on pertanyen, si a Birmània, o a Tailàndia, són d'enlloc. L'ONG facilita educació a aquests nens i nenes i recursos per a l'agricultura a la seva família. Els voluntaris i voluntàries poden dur a terme diferents tasques: educació dels més menuts, animació sociocultural, agricultura...

Havent tornat, t'adones que, per molt lluny que marxis, la teva realitat és aquesta. Viatjar durant tant de temps et permet conèixer aspectes desconeguts de tu mateix o mateixa, i també potenciar aquells que tens tan interns en la teva essència. Aprens a ser més tolerant, a acceptar les diferents realitats, a viure en un permanent canvi, a adaptar-te a les situacions més extremes, a ser pacient amb tot allò que no està a les teves mans canviar, a esperar, a viure cada

moment i a estar present. Són habilitats i competències més que útils a l'hora de desenvolupar la nostra tasca socioeducativa i, a la vegada, són aspectes que mai podríem haver après a la universitat. Però és aquí i no allà on has de posar en pràctica tot allò que has après i has viscut.

El viatge no s'acaba quan tornes, sinó que comença...

*Un dia, ets aquí, a Barcelona, observant també per una finestra d'un tren. I mires enrere i veus com veies les coses abans i com les veus ara. Tot és tan diferent... Arribes a casa i tot és igual, com si el temps no hagués passat per als que es van quedar aquí, com si tot plegat hagués estat un llarg somni que no ha passat. És en aquell moment que t'adones que el que ha canviat realment has estat tu. **Q***

¹ Per a més informació podeu visitar el web <http://www.colaborabirmania.org/>.